

Memo

Aan : PZH en LVVN
Van : Greenport Boskoop, Harmen van Dam
Datum : 29 januari 2025
Onderwerp : **Toelichting pilot dikke fractie rundveemest in potgrond en aanvulgrond**

1. Inleiding

Veel boomkwekers experimenteren al met veenarme of zelfs veenvrije potgrond. Terecht, want vanuit overheid en markt wordt in toenemende mate gestuurd op veenvervanging. Het doel is het beschermen van hoogveenmoerassen zodat biodiversiteit en CO₂-opname behouden blijven.

Het vervangen van (hoog)veen in potgrond en aanvulgrond door regionale reststromen is dan ook een speerpunt van Greenport Boskoop.

2. Onderzoek regionale reststromen in potgrond

In 2024 heeft de Greenport dan ook onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om die regionale reststromen te verwerken in Boskoopse Potgrond. Hierbij werden zowel kansrijke grondstoffen als verwerkingsprocessen onderzocht.

De hoofdlijnen van de oplossingsrichting zoals in het onderzoeksrapport beschreven zijn:

- Grondstoffen moeten teeltspecifiek toegepast worden. Dit vraagt kennisontwikkeling in de hele keten zodat de juiste potgrond voor het juiste gewas gebruikt wordt.
- Meerdere combinaties van grondstoffen moeten ingezet worden voor voldoende volume en functionaliteit. Denk aan compost, schapenwol, dikke fractie van rundveemest, bermmaaisel, baggerslib, of geteelde vezels zoals olifantsgras/miscanthus. Het vraagt onderzoek in de keten welke combinaties succesvol zijn in welke omstandigheden.
- Tot slot inzet van lokale reststromen om de footprint te minimaliseren. Dit vraagt organisatie om steeds nieuwe lokale reststromen toe te kunnen voegen als grondstof van potgrond.

De conclusie van het onderzoek is dat veenvrije potgrond teelttechnisch haalbaar is. De uitdagingen zijn met name de constantheid van het materiaal en de beschikbaarheid van voldoende volume. In 2022 werd 4,7 miljoen m³ (hoog)veen geïmporteerd. Dat volume wordt niet 1-2-3 door op een duurzame grondstoffen vervangen. Dit vraagt om regionale en ketenbrede samenwerking. Het faciliteren van die samenwerking is precies waar Greenport Boskoop voor in de wieg is gelegd.

3. Pilot rundveemest in potgrond

Eén van de reststromen met potentie is dikke fractie van rundveemest. Deze reststromen is vanwege het mestoverschot in het Groene Hart ruimschoots beschikbaar.

In 2025 wordt een pilot georganiseerd om dikke fractie van rundveemest van melkveehouders in het Groene Hart te verwerken in potgrond voor Boskoopse boomkwekers. Greenport Boskoop voert deze pilot uit samen LTO Groene Hart, Rabobank, Gemeente Alphen a/d Rijn en potgrondleverancier Culvita, geholpen door een LEADER-subsidie van 25.000 euro.

Het mes van dit initiatief snijdt dus aan twee kanten: het mestoverschot wordt verkleind en er wordt veen vervangen in potgrond.

En het initiatief zet ook zoden aan de dijk: een eerste calculatie leert dat 10% van het mestoverschot in het Groene Hart in de pilot in 2025 gebruikt kan worden. Bij verdere opschaling kan dus een groot deel van het mestoverschot verwaard worden door verwerking in potgrond en aanvulgrond.

4. Stappen in de pilot

Dit verwerken van mest in potgrond bestaat grofweg uit drie stappen: (1) mest scheiden in dikke en dunne fractie, (2) de dikke fractie hygiëniseren, en (3) de gehygiëniseerde dikke fractie verwerken in potgrond. Een korte bespreking per stap:

1. De eerste stap, het scheiden van mest, kent geen grote problemen. Dit wordt door een groot aantal LTO-leden reeds gedaan en er zijn mobiele scheiders in de regio beschikbaar om ook voor dit initiatief in te zetten. Het is wel de vraag in hoeverre dikke fractie van verschillende melkveebedrijven en gescheiden door verschillende scheiders toch een constante kwaliteit en functionaliteit heeft. Dat vraagt om nader onderzoek.
2. De tweede stap, het hygiëniseren van de dikke fractie, is de grootste uitdaging. Er zijn meerdere verwerkingsmethoden mogelijk. Denk aan fermenteren, (mobiel) composteren, vergisten, of anderszins hygiëniseren. Niet alle benodigde systemen zijn in de regio beschikbaar voor het initiatief. Dus zowel toepasbaarheid als beschikbaarheid vraagt nader onderzoek.
3. Met de derde stap, het verwerken van gehygiëniseerde dikke fractie in de potgrond, heeft potgrondleverancier Culvita reeds ervaring en ook enkele boomkwekers en Delphy hebben hier proeven mee gedaan of zijn nog teeltproeven aan het uitvoeren.

5. Vervolgstappen

Uit voorgaand overzicht blijkt dat er veel potentie is en ook het nodige onderzoek benodigd is om dikke fractie van rundveemest in potgrond te verwerken. Denk aan:

- Onderzoek naar constantheid en kwaliteit van gebruik van verschillende type scheiders bij verschillende melkveebedrijven.
- Onderzoek welke verwerkingsmethode(n) en verwerkingsproces(sen) geschikt zijn om dikke fractie van rundveemest als grondstof voor groeimedia toe te passen.
- Onderzoek naar teeltspecifieke toepassing zodat de juiste potgrond voor het juiste gewas gebruikt wordt.

Andere uitdagingen zijn:

- Het in de regio beschikbaar krijgen van een hygiënicator, zodat de gescheiden dikke fractie niet ver getransporteerd hoeft te worden.
- Afstemming met RHP en RAG over criteria en voorwaarden voor accreditatie van dikke fractie van rundveemest voor verwerking in potgrond en aanvulgrond.

Op welke manier kunnen het Ministerie van LNV en de Provincie Zuid-Holland bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen en aangaan van de uitdagingen?

Hierover gaan wij graag met u in gesprek!

Met vriendelijke groet,

Harmen van Dam (0617453669 / h.vandam@greenportboskoop.nl)